

2013-05-21

Avmaskning av häst – vad är det som gäller?

Avmaskning av häst engagerar många, men tyvärr förekommer det mycket lösryckt och missvisande information, framför allt i sociala medier. Det ger dessvärre en hel del missuppfattningar när det gäller hästens inälvsparasiter.

Varför avmaskar vi hästen?

För att förhindra att de hästar som har ovanligt många parasiter smittar ner betet och sprider maskägg till övriga hästar.

Hästar har i alla tider haft magparasiter. Med den moderna hästhållningen sammanför vi många hästar på liten yta vilket är en fördel för parasiterna. De ägg som tidigare spreds över stora ytor där hästarna strövade fram samlas nu i små rasthagar och mindre beten.

En vuxen, frisk häst lever i balans med parasiterna och bygger upp en immunitet mot dem. Det är ytterst sällsynt att hästar dör på grund av parasiter, utan det finns nästan alltid en bakomliggande sjukdomsorsak som gör att parasiterna aktiveras. Det är alltså särskilt i kombination med underliggande sjukdom som parasiter kan orsaka allvarliga problem.

Föl och unghästar är mer känsliga för parasitangrepp än vuxna hästar och därför skall parasitbekämpningen ske med hänsyn till hästarnas ålder.

Vad visar träckprovet?

Träckprovet säger **inte** något om hästens hälsostatus i stort. Det är viktigt att känna till detta. För att avgöra om ett träckprov svar ska leda till avmaskning eller ej bör många olika faktorer vägas in och kunnig veterinär bör alltid konsulteras innan behandling påbörjas.

Träckprovet görs för att mäta antalet ägg som finns i träcken, hästens avföring. Om hästen är infekterad nyligen av parasiter och endast har omogna maskar i tarmen, kan inga ägg upptäckas i träckprovet. Proverna är till för att följa hästar över tid för att få en uppfattning om var de ligger parasitmässigt och sätta in rätt behandling enbart på de hästar som behöver det och därigenom förhindra resistensutvecklingen. Dessutom visar träckprov om betesrutinerna fungerar bra så att smitta inte sprids på betet.

Hur säkert är provsvaret?

Träckprovundersökningen visar mängden parasitägg i träcken. Äggen kommer från vuxna, könsmogna maskar, men visar inte hur många parasitlarver som hästen bär på. Det är framför allt larverna som orsakar skada. Visar resultatet ett lågt antal ägg i träcken kan hästen ändå ha en stor mängd parasiter. Det är därför viktigt att man tar provet vid rätt tidpunkt och får hjälp med tolkning av resultatet.

För att vara riktigt säker att behandlingen haft önskad effekt bör man även göra en efterkontroll, framför allt när man avmaskat med pyrantel, som är det verksamma ämnet i Banminth och Fyrantel. Det är väldigt stor skillnad om ett preparat har 98-procentig effekt eller exempelvis endast 90-procentig vilket ger ett avsevärt ökat smittryck. Ett uppföljande träckprov ska då tas 10-14 dagar efter utförd avmaskning.

Vi råder alla att alltid diskutera sitt provsvar med en veterinär som är kunnig inom området.

Vad är resistens?

Resistens betyder nedsatt känslighet hos mikroorganismer, i vårt fall maskar, mot avmaskningsmedel. Det är alltså maskarna som blir resistenta, inte hästen. I varje maskfamilj kan det finnas individer som är okänsliga mot maskmedel och som överlever en avmaskning. Vid avmaskningar överlever de resistenta maskarna medan de andra maskarna dör. Till slut blir det övervikt av de okänsliga maskarna. Då har det uppstått resistens.

Man kan inte utgå från att det inom snar framtid kommer nya maskmedel, som parasiterna är känsliga för. Vi måste alltså se till att effekten av de avmaskningsmedel som redan finns, behålls.

Bland små blodmaskar är resistens mot maskmedel av typen bensimidazoler (t ex Axilur) utbredd världen över, inklusive Sverige. Även resistens mot pyrantel förekommer i Sverige.

Resistens mot ivermektin/moxidectin (IVOMEK, Noromectin, Bimectin, eraquell, Cydectin) hos små blodmaskar förekommer i Europa men har ännu inte påvisats i Sverige. Stora blodmaskar har ännu inte utvecklat resistens mot något preparat. Hos spolmask är resistens mot ivermektin/moxidectin utbredd och effekten är ofta nära noll. Pyrantel och fenbendazol (Axilur) har däremot i regel god effekt mot spolmask.

Hur gör man för att motverka resistens?

Medel för avmaskning receptbelades i Sverige redan 2007 för att minska onödig användning. Man kan jämföra med antibiotikaresistens där vi har ett bättre läge i Sverige än i andra länder tack vare vår restriktiva användning.

I en avhandling som presenterats vid SLU, Uppsala uppmanas hästägare att undvika avmaskning "för säkerhets skull", och i stället ta fler träckprover och sköta betesmarker och rasthagar.

Vilka kontrollerar att Vidilab håller hög kvalitet?

Vidilab har ett nära samarbete med SVA och är tillsammans med dem de enda två laboratorierna i landet som är ackrediterade av SWEDAC för träckprovsanalyser på häst. Det innebär att vårt kvalitetsarbete kontinuerligt bedöms av en yttre instans. Vi samstämmer även vår rådgivning så att hästägarna ska få samma råd av oss som av SVA.

Bitte Ljungström

VD/Tekniskt ansvarig VidilabAB/kollamasken